

ปัจจัยระหว่างประเทศด้านสังคมจากมิติด้านความมั่นคงและปัญหาผู้อพยพ
ที่มีต่อการกำหนดการต่างประเทศไทยในทศวรรษที่ 2020

The International Social Factors from the Security Dimension
and Immigrant Problems to the Determination of Thai Foreign
Affairs in the decade 2020

ธโสธร ตูทองคำ¹

Thasothorn Tootongkam, Ph.D., D.Pol.Sc.²

บทคัดย่อ

บทความเรื่องปัจจัยระหว่างประเทศด้านสังคมจากมิติด้านความมั่นคงและปัญหาผู้อพยพที่มีต่อการกำหนดการต่างประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมระหว่างประเทศจากปัจจัยระหว่างประเทศด้านสังคมจากมิติด้านความมั่นคงและปัญหาผู้อพยพที่มีต่อการกำหนดการต่างประเทศไทยในทศวรรษที่ 2020 เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า ความเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงระหว่างประเทศมาจากการเพิ่มความสำคัญของความมั่นคงแบบดั้งเดิมหรือความมั่นคงตามประเพณี และความมั่นคงที่ไม่เป็นไปตามประเพณี หรือความมั่นคงที่ครอบคลุมรอบด้านทุกมิติ ที่ครอบคลุมทุกมิติที่มีความสำคัญนับตั้งแต่ภายหลังสงครามเย็น ความมั่นคงด้านสุขภาพ จากการระบาดของไวรัส

¹ รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อีเมลล์ Thasothorn@hotmail.com, Thasothorn@yahoo.com

² Associate Professor, Sukhothai Thammathirat Open University (STOU)
e-mail : Thasothorn@hotmail.com, Thasothorn@yahoo.com

โคโรนาก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง ทำให้การต่างประเทศของไทยต้องเน้นความสำคัญของความมั่นคงทั้งสองมิติ และปัญหาผู้อพยพที่เพิ่มความสำคัญอย่างมาจากการเปลี่ยนแปลงภายหลังสงครามเย็นที่ก่อให้เกิดการอพยพของประชาชนจำนวนมาก ซีเรียนับเป็นประเทศต้นทางที่เป็นตัวอย่างสำคัญสู่ประเทศในยุโรปที่เป็นประเทศปลายทางที่สำคัญ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในพม่านับก่อให้เกิดปัญหาผู้อพยพระลอกใหม่ที่น่าไปสู่ปัญหากับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทำให้ประเทศไทยต้องจัดวางการต่างประเทศให้เป็นไปตามหลักการสากลและไม่กระทบกระเทือนกับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

คำสำคัญ การต่างประเทศไทย, ความมั่นคง, ผู้อพยพ

Abstract

This article on international social factors from the security dimension and immigrant problems to the determination of Thai foreign affairs aims to study the changes in the international society from the international social factors in the dimension of security and migrant problems toward Thai foreign affairs in the decade 2020. It is a study of related documents.

The study found that the change in international security came from the increasing importance of traditional security and non-traditional security or comprehensive security that covering all dimensions and more important since the post-Cold War. Health Security The coronavirus outbreak has caused widespread changes in international relations. Therefore, Thai foreign affairs must emphasize the importance of security in both dimensions. The immigration problem has increased in importance after the post-Cold War changes that led to mass migration. Syria is a prime example of a European country that is a significant destination for change in all areas. The political upheaval in Myanmar has created a new wave of immigrant problems that have led to an obstacle in Southeast Asian countries and forced Thailand to organize its foreign affairs under international principles and not affect relations with neighboring countries

Keywords : Thai Foreign Affairs, Security, Immigrant

บทนำ

การล่มสลายของระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออกใน ค.ศ. 1989 และการล่มสลายของสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. 1991 และการแพร่ขยายของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) นำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงระหว่างประเทศจากการสิ้นสุดของสงครามเย็น (Cold War) ทำให้สังคมระหว่างประเทศเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 นำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงของสังคมระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง ด้านการเมือง เป็นการสิ้นสุดของความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ระหว่างประชาธิปไตยกับสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่แผ่ขยายไปทั่วโลก นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ จากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ตามแนวคิดเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Liberalism) ที่สำคัญ คือ ด้านสังคม จากความขัดแย้งระหว่างประเทศที่เคยถูกกดทับ ภูมิรัฐศาสตร์ เชื้อชาติและชาติพันธุ์ ศาสนาและความเชื่อ ทรัพยากรธรรมชาติ การพลังงาน และประวัติศาสตร์ นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ แสดงออกอย่างเปิดเผยนำมาสู่ความขัดแย้งที่เป็นการเผชิญหน้าและสงคราม นับเป็นเวลาเดียวกับที่มีการเพิ่มความสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง การศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมระหว่างประเทศของปัจจัยระหว่างประเทศด้านสังคมจากมิติด้านความมั่นคงและปัญหาผู้อพยพที่มีต่อการกำหนดการต่างประเทศไทยในทศวรรษที่ 2020 นับเป็นที่มาของวัตถุประสงค์ของบทความเรื่องปัจจัยระหว่างประเทศด้านสังคมจากมิติด้านความมั่นคงและปัญหาผู้อพยพ เป็นการวิเคราะห์เอกสาร ที่แบ่งสาระสำคัญเป็นสามส่วน ประกอบด้วย (1) ความเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคง จากความมั่นคงแบบดั้งเดิมสู่ความมั่นคงที่ครอบคลุม (2) ปัญหาผู้อพยพ จากปัญหาระหว่างประเทศสู่ปัญหาระดับภูมิภาค และ (3) บทสรุป ปัจจัยระหว่างประเทศด้านสังคมจากมิติด้านความมั่นคงและปัญหาผู้อพยพ

ความเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคง จากความมั่นคงแบบดั้งเดิมสู่ความมั่นคงที่ครอบคลุม

ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมระหว่างประเทศที่สำคัญมาจากแนวคิดด้านความมั่นคงจากเดิม เป็นความมั่นคงแบบดั้งเดิมหรือความมั่นคงตามประเพณีที่เป็นความมั่นคงด้านการทหารเป็นความมั่นคงที่ไม่เป็นไปตามประเพณีหรือความมั่นคงที่ครอบคลุมรอบด้านทุกมิติ ก่อให้เกิดความมั่นคงจากมิติที่หลากหลาย ความขัดแย้งที่ถือกำเนิดอย่างต่อเนื่องภายหลังจากการก้าวสู่ยุคหลังสงครามเย็น (Post-Cold War Era) นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 นำไปสู่ความสำคัญของความมั่นคงแบบดั้งเดิมหรือความมั่นคงตามประเพณีควบคู่กับความมั่นคงที่ไม่เป็นไปตามประเพณีหรือความมั่นคงที่ครอบคลุม

ความมั่นคงแบบดั้งเดิมหรือความมั่นคงตามประเพณี (Traditional Security) มาจากสมมติฐานที่ว่าภัยคุกคามที่ต่อต้านคุณค่าของรัฐหรือที่รัฐเน้นความสำคัญ การแบ่งพรมแดนที่ชัดเจน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และอำนาจอธิปไตยทางการเมือง นับเป็นความหมายที่สำคัญของความมั่นคงแบบดั้งเดิม (Attina, 2021 pp. 175) จากมิติความมั่นคงความหมายเดิมหรือแบบดั้งเดิม ทำให้ละเลย เเพิกเฉย ปฏิเสธ ไม่ยอมรับ วิพากษ์วิจารณ์ความมั่นคงที่ครอบคลุม มุ่งเน้นภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (traditional threat) นับเป็นความมั่นคงด้านการทหาร สัมพันธ์กับกำลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์ ยุทธปัจจัย การสะสมอาวุธ การแข่งขันทางการทหาร และการสร้างพันธมิตรทางการทหาร สาธารณสำคัญของความมั่นคงตามประเพณีเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรม (innovation) (Attina, 2021 pp. 175) ทำให้ประเทศที่ส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์มั่งคั่งและร่ำรวยจากอุตสาหกรรมการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ เรียงตามลำดับประเทศจำนวน 5 ประเทศ ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา ที่มีสัดส่วนร้อยละ 37 รัสเซีย ฝรั่งเศส เยอรมนี และจีน ที่จำนวน 4 ประเทศ มีสัดส่วนรวมกันร้อยละ 39 ระหว่าง ค.ศ. 2016 ถึง 2020 (ลงทุนแมน, 2021)

กำลังพล เป็นทหารประจำการที่พร้อมสำหรับการทำสงคราม ประเทศที่มีกำลังพลมากที่สุดเรียงตามลำดับ จำนวน 15 ประเทศ ประกอบด้วย จีน อินเดีย สหรัฐอเมริกา เกาหลีเหนือ รัสเซีย ปากีสถาน เกาหลีใต้ อิหร่าน เวียดนาม ซาอุดีอาระเบีย อียิปต์ พม่า อินโดนีเซีย ประเทศไทย และตุรกี ใน ค.ศ. 2021 (Szmigiera, 2021) เรือบรรทุกเครื่องบินนับเป็น

ตัวอย่างของพาหนะสำหรับขนส่งอาวุธยุทธโปกรณ์ที่สำคัญ แสดงถึงประเทศที่ครอบครองหรือเป็นเจ้าของเรือบรรทุกเครื่องบินต้องเป็นประเทศที่มั่งคั่ง มีเรือบรรทุกเครื่องบินประจำการจำนวน 44 ลำ ใน ค.ศ. 2021 สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีเรือบรรทุกเครื่องบินที่ใหญ่และทันสมัยที่สุดจำนวน 11 ลำ บรรทุกเครื่องบินโจมตีจำนวน 80 ลำ อังกฤษและจีนมีจำนวนประเทศละ 2 ลำ รัสเซีย ฝรั่งเศส และอินเดีย มีเรือบรรทุกเครื่องบินขนาดกลางจำนวนประเทศละ 1 ลำ บรรทุกเครื่องบินโจมตีจำนวน 30 ถึง 60 ลำ อิตาลีมีเรือบรรทุกเครื่องบินขนาดเล็กจำนวน 2 ลำ และสเปนมีเรือบรรทุกเครื่องบินขนาดเล็กจำนวน 1 ลำ ญี่ปุ่นมีเรือบรรทุกเฮลิคอปเตอร์จำนวน 2 ลำ เป็นที่น่าสังเกตว่า การแสดงแสนยานุภาพของจีนทางทะเล ที่สำคัญ มาจากการใช้เรือบรรทุกเครื่องบินจำนวน 2 ลำ เป็นกำลังหลักแต่ความเก่าแก่ที่มีอายุมากกว่า 30 ปี ทำให้จีนปฏิบัติการสร้างเรือลำใหม่ที่ใหญ่และทันสมัยกว่าสองลำในปัจจุบันมาก และมีโครงการสร้างเรือบรรทุกเครื่องบินที่ใช้พลังงานนิวเคลียร์ในอนาคต หากจีนดำเนินการสำเร็จจะลุล่วงนับเป็นการสร้างสมรรถนะของกองทัพเรือแบบบลู-วอเตอร์เนวี (Blue-water navy) สามารถปฏิบัติการทะเลเปิดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2564 : 9) เท่ากับท้าทาย สหรัฐอเมริกา อินเดีย ออสเตรเลีย และประเทศสมาชิกอาเซียน ที่มีความขัดแย้งเป็นข้อพิพาททะเลจีนใต้ หมู่เกาะสแปรตลีย์ หมู่เกาะพาราเซล ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ที่ทะเลจีนตะวันออก และไต้หวัน ที่ช่องแคบไต้หวันอย่างมาก

ความเป็นศัตรูหรือคู่แข่งทางการเมืองและความมั่นคงนับเป็นที่มาของแนวคิดอาวุธนิยมที่นำมาสู่การแข่งขันด้านอาวุธ (Arms Race) จากการที่ประเทศที่เป็นคู่แข่งกันเป็นอริหรือศัตรูกัน การเพิ่มจำนวนของอาวุธยุทธโปกรณ์ในอัตราสูงที่เพิ่มอย่างฉับพลันและการโต้ตอบระหว่างกัน ทั้งหมดนับเป็นสาเหตุที่นำมาสู่การแข่งขันกันด้านอาวุธ จากการสะสมอาวุธ (Arms Build-up) ที่มีปัจจัยทางการเมืองภายในประเทศหรือการเสริมสร้างและรักษาความมั่นคงระหว่างประเทศในภูมิภาค ความหวาดระแวงระหว่างกันของประเทศสมาชิกอาเซียน ความขัดแย้งของมหาอำนาจระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนที่เป็นการเผชิญหน้าจากการเป็นสผู้ญากาศแห่งอำนาจช่วงกว่าหนึ่งทศวรรษก่อน นำไปสู่การเพิ่มการสะสมอาวุธ

และการแข่งขันอาวุธยุทธโศปกรณ์ของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากความสำคัญของ จุฑยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ เส้นทางการคมนาคมขนส่ง การเดินเรือทางทะเลและ มหาสมุทร ความขัดแย้งด้านทรัพยากรทางทะเล ความขัดแย้งเรื่องเขตแดนและชายฝั่ง เท่ากับเพิ่มความหวาดระแวงและความขัดแย้งอย่างกว้างขวาง (กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์ และความมั่นคง ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2557 : 2)

ความมั่นคงแบบดั้งเดิมหรือตามประเพณีนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประเทศไทย ต้องเพิ่มความสำคัญจากเสถียรภาพและความมั่นคงที่แปรเปลี่ยนก่อให้เกิดความขัดแย้งที่มีความไม่แน่นอนสูง จากความขัดแย้งที่เป็นการเผชิญหน้าและการทำสงคราม สงครามระหว่าง ประเทศไทยกับกัมพูชาใน ค.ศ. 2009 และมีความขัดแย้งเป็นระยะจากปัญหาพรมแดนและ เขาพระวิหารนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ ปัญหาภายในของพม่าที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ตามแนวชายแดนกับประเทศไทย และปัญหาแม่น้ำโขงของลาวที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ตามชายแดนกับประเทศไทย ที่สำคัญ ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ หมู่เกาะสแปรตลีย์ หมู่เกาะพาราเซล จากประเทศที่อ้างกรรมสิทธิ์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ที่สำคัญ จำนวน 4 ประเทศ ประกอบด้วย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน กับประเทศนอก สมาชิกอาเซียน จำนวน 2 ประเทศ ที่สำคัญ คือ จีน และได้หวัน นับเป็นตัวอย่างสำคัญที่ ความขัดแย้งส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม

ความมั่นคงที่ไม่เป็นไปตามประเพณี (Non-traditional Security) หรือความมั่นคง ที่ครอบคลุมรอบด้านทุกมิติ (Comprehensive Security) เป็นการปกป้องตั้งแต่บุคคล กลุ่ม องค์กร หน่วยงาน สถาบัน ชุมชน สังคม ประเทศ ระหว่างประเทศ และโลก หรืออื่นใด จากภัยคุกคามหลากหลายมิติ (Cambridge Dictionary, 2021) ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ (Economic Security) ความมั่นคงด้านอาหาร (Food Security) ความมั่นคงด้านพลังงาน (Energy Security) ความมั่นคงด้านสังคม (Social Security) ความมั่นคงด้านสุขภาพ (Health Security) ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Security) ความมั่นคง มนุษย์ (Human Security) นับเป็นตัวอย่างของความมั่นคงตามความหมายใหม่ที่สำคัญ แสดงถึง การเน้นความมั่นคงหลากหลายแง่มุม เป็นเสมือนการเติมคำคุณศัพท์ (adjective)

ด้านหน้าคำนาม (noun) ที่แปลว่าความมั่นคง (security) นำไปสู่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงด้านสุขภาพนับเป็นตัวอย่างของความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติที่สำคัญ

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นับเป็นพื้นฐานด้านความมั่นคงทางสังคม เป็นนิยามที่นำไปสู่ความต้องการที่เป็นพื้นฐานด้านสุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย ข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศ และการปกป้องทางสังคม และความมั่นคงที่สัมพันธ์กับงาน (work-related security) ประกอบด้วย ความมั่นคงด้านรายได้ ความมั่นคงของตัวแทน เป็นความมั่นคงของปัจเจกบุคคลและกลุ่ม ความมั่นคงของตลาดแรงงาน ความมั่นคงด้านการจ้างงาน นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ (ILO Socio-economic Security Program, 2021) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นความสามารถของปัจเจกบุคคล ครัวเรือน ชุมชน ครอบคลุมถึงสิ่งที่จำเป็นและนำไปสู่ความยั่งยืน ครอบคลุมถึงการบริโภคอาหาร การผลิตอาหาร รายได้ ที่อยู่อาศัย และสรรถนะของกลุ่ม องค์กร หน่วยงาน สถาบัน หรืออื่นใด เพื่อสรรค์สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจตามความต้องการของประชาชน (Article, 2015) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจครอบคลุมหลากหลายมิติ นับเป็นประโยชน์กับประเทศไทยด้านการต่างประเทศจากการเพิ่มความสำคัญมั่นคงทางเศรษฐกิจจากระดับมหภาคสู่ระดับจุลภาคเพื่อแก้ปัญหาการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (Middle-Income Trap) ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากกว่าหนึ่งทศวรรษนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010

ความมั่นคงด้านสุขภาพ ความมั่นคงด้านสุขภาพ คือ การที่บุคคลที่เป็นสมาชิกของประชาคมทางการเมือง มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข มีเป้าหมายเพื่อใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติ ความมั่นคงด้านสุขภาพเกี่ยวข้องกับการป้องกัน การค้นหาภัยคุกคามตั้งแต่ระยะแรก และการตอบสนองที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การสื่อสารและความร่วมมือระหว่างประเทศ (Global Health, 2021) สัมพันธ์กับความมั่นคงด้านสุขภาพสาธารณสุขระดับโลก

(Global public health security) นับเป็นกิจกรรมที่กำหนดจากเชิงรุกและป้องกันอันตราย ความเสียหาย และผลกระทบต่อสุขภาพอย่างเฉียบพลันของประชาชนให้น้อยที่สุด จากอันตรายที่มีต่อสุขภาพของประชาชนข้ามภูมิภาค ภูมิศาสตร์ และพรมแดนระหว่าง ประเทศ (World Health Organization (WHO) , 2021) ความมั่นคงด้านสุขภาพเพิ่มความสำคัญตามลำดับจากปัญหาโรคภัยไข้เจ็บที่แพร่ขยายไปทั่วโลก ไข้หวัดนก (Avian Influenza or bird flu) โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงหรือซาร์ส (Severe Acute Respiratory Syndromes : Sars) ไข้ซิกา (Zika Fever) นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญของ ปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศด้านสุขภาพนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2000 และกลับมาต่อเนื่อง เป็นระยะถึงปัจจุบัน ไวรัสโคโรนา (Coronavirus) นับเป็นไวรัสที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่าง กว้างขวางนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 ที่มีต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และนานาชาติของประเทศ ต่างแสวงหาความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาที่ ครอบคลุมร่วมสมัยในปัจจุบัน

การแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัสก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ถึงบทบาทของ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ที่ล้มเหลวกับการแก้ปัญหาที่ ทันทีทันใด ก่อให้เกิดคำถาม วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลกที่เป็นอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขของเอธิโอเปีย ที่เคยรับความช่วยเหลือจากจีน กับจีนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นต้นเหตุการแพร่กระจายของ ไข้หวัดใหญ่ไวรัส (ปริทรรศน์โลก, 2563) แต่กลับกลายเป็นโอกาสจากการแสวงหาผลประโยชน์ ของประเทศมหาอำนาจแต่ละประเทศ ที่สำคัญ คือ จีน ที่เพิ่มความสัมพันธ์กับประเทศใน ยุโรปจากให้ความช่วยเหลือจากปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์กับประเทศสมาชิกสหภาพ ยุโรป อิตาลีนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ การถือกำเนิดและการแพร่ขยายของไวรัสโคโรนาหรือ โควิด-19 นับตั้งแต่ ค.ศ. 2019 ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคม (กานต์ธีรา ภูริวิกรัย, 2020)

ด้านการเมือง ส่วนหนึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงดุลยภาพของอำนาจหรือสมดุลแห่งอำนาจของระบบการเมืองระหว่างประเทศ จากการถ่ายโอนอำนาจของโลกหรือประเทศตะวันตกสู่โลกหรือประเทศตะวันออก จากบทบาทของจีนที่ล้มเหลวช่วงแรก เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ ที่แก้ปัญหาประสบความสำเร็จจุล่ง แต่การเผชิญการแพร่ขยายของโรคระบาดไม่ทำให้ความขัดแย้งที่ถือกำเนิดนั้นบนพื้นฐานการเมืองระหว่างประเทศลดลง และทำให้แนวคิดโลกาภิวัตน์แบบสุดขั้ว (hyperglobalization) ถดถอย จากการที่พลเมืองของประเทศแต่ละประเทศแสวงหาการปกป้องจากรัฐบาลของประเทศที่สังกัด ตามแนวคิดของสติเฟิน เอ็ม วอลท์ (Stephen M. Walt) ศาสตราจารย์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา

การเป็นศูนย์กลางโลกาภิวัตน์ของจีนแทนที่สหรัฐอเมริกาจากความล้มเหลวจากข้อตกลงการค้าเสรีที่เป็นพิษ (toxic) จีนไม่ยอมที่จะสูญเสียการยอมรับโลกาภิวัตน์และการค้าระหว่างประเทศจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์นับตั้งแต่ศตวรรษแห่งความอับอายอดสู (Century of Humiliation) ระหว่าง ค.ศ. 1842 ถึง 1949 ที่จีนตัดขาดจากโลกภายนอกตามแนวคิดของคิสฮอร์ มาห์บูบานี (Kishore Mahbubanu) นักวิจัยเกียรติคุณ (Distinguish Fellow) สถาบันเอเชีย มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ นำไปสู่ทางเลือกของสหรัฐอเมริกาที่สำคัญสองทางเลือกบนเงื่อนไขที่สำคัญตามหนังสือจีนมีโอกาสนชนะหรือไม่ (Has China Won?) หากสหรัฐอเมริกาปรารถนาบทบาทนำจากการรักษาความเป็นมหาอำนาจ ทำให้แข่งขันทางการเมืองและเศรษฐกิจแบบผลรวมเท่ากับศูนย์ (zero-sum) แต่หากสหรัฐอเมริกาปรารถนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนอเมริกันที่เสื่อมถอย ทำให้เน้นความร่วมมือกับจีนที่แทบเป็นไปได้

ด้านเศรษฐกิจ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนทำให้สหรัฐอเมริกาพยายามแยก (decouple) จีนออกจากเทคโนโลยีขั้นสูงและทรัพย์สินทางปัญญา และผลักดันให้ประเทศพันธมิตรปฏิบัติตาม ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลจากไวรัสโคโรนาทำให้ภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพิ่มศักยภาพสำหรับการรับมือกับความโดดเดี่ยวทางเศรษฐกิจ (economic self-isolation) ทำให้แทบเป็นไปได้สำหรับการกลับสู่โลกาภิวัตน์

แบบเดิมที่เน้นผลประโยชน์สาธารณะทำให้สถาปัตยกรรมทางเศรษฐกิจระดับโลกถดถอยและเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้นำของนานาอารยประเทศต่างมีบทบาทประคับประคองความร่วมมือระหว่างประเทศแทนที่การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ และเพิ่มต้นทุนทางการเมือง (political capital) สำหรับผู้นำที่นำประเทศผ่านพ้นวิกฤตการณ์ไวรัสโคโรนา ตรงกันข้ามกับผู้นำที่ล้มเหลวกับการนำประเทศผ่านพ้นวิกฤตการณ์ไวรัสโคโรนาเพราะปฏิเสธไม่ได้สำหรับการกล่าวโทษบุคคลอื่น ตามแนวคิดของโรบิน นิบเลท (Robin Niblett) ผู้อำนวยการและผู้บริหารชาแทมเฮาส์ (Chatham House) สถาบันคลังสมองด้านนโยบายต่างประเทศที่เก่าแก่ที่สุดของอังกฤษ

ด้านสังคม การประกาศแผนยุทธศาสตร์ชาติฉบับใหม่ของนายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ระหว่าง ค.ศ. 2017 ถึง 2021 เน้นไปที่การแข่งขันระหว่างมหาอำนาจเพราะการเป็นมหาอำนาจไม่เป็นหลักประกันของการปกป้องความมั่นคงของประเทศได้เพียงพอ ตามแนวคิดของโจเซฟ เอก นาย จูเนียร์ (Joseph S. Nye, Jr.) ที่นำแนวคิดของริชาร์ด แดนซิก (Richard Danzig) นักการเมืองและนักกฎหมายชาวอเมริกันที่สรุปปัญหาสำคัญ กล่าวคือ เทคโนโลยีในคริสต์ศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องระดับโลกเกี่ยวข้องกับกระจายตัว (distribution) เชื้อโรค (pathogen) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) และนำไปสู่ความหยุดชะงักทางการเมือง (Disruptive Politics) ความหยุดชะงักทางเศรษฐกิจ (Disruptive Economy) และความหยุดชะงักทางสังคม (Disruptive Society)

การแพร่ขยายของไวรัสโคโรนาก่อให้เกิดวิกฤตหรือวิกฤตการณ์ เป็นเหตุการณ์สภาพการณ์ สถานการณ์ และปรากฏการณ์ ที่ควบคุมไม่ได้ แตกต่างจากระบบทั่วไปที่เป็นปกติ เพราะเผชิญกับปัญหาที่ไม่เป็นเส้นตรง (non-linear) และเกินขีดความสามารถของระบบเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงที่ถือกำเนิดอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน รุนแรง และกว้างขวาง เพราะมีนัยของความไร้เสถียรภาพ ความไร้ระเบียบ ความสับสนอลหม่าน (สุรชาติ บำรุงสุข, 2563 : 2-3) และมิกซ์ชัน (Chaos) การถือกำเนิดของประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี หรือชนชั้นนำทางการเมือง ที่ประกอบด้วยชุดความคิดทางการเมืองที่เป็นปกติ

เป็นเส้นตรง (linear) เสมือนเป็นการแก้ปัญหาตามรูปแบบ ทำให้ล้มเหลว ขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล กับการแก้ปัญหาที่แตกต่างจากภาวะปกติ การจัดการวิกฤตการณ์ (crisis management) แสดงถึงความสำคัญของการแก้ปัญหา

ดังนั้น ความมั่นคงร่วมสมัยในยุคโลกาภิวัตน์นับเป็นความมั่นคงที่เป็นทั้งความมั่นคงจากเดิมหรือความมั่นคงตามประเพณีที่เป็นความมั่นคงด้านการทหาร และความมั่นคงที่ไม่เป็นไปตามประเพณีหรือความมั่นคงที่ครอบคลุมรอบด้านทุกมิติ ทำให้การกำหนดการต่างประเทศของประเทศไทยมุ่งเน้นความมั่นคงสองมิติควบคู่กัน และส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของการต่างประเทศไทยที่กำหนดอย่างครอบคลุมทุกด้าน ทุกมิติ และทุกระดับ ส่งผลให้เพิ่มตัวแสดงหลากหลายกว่าเดิมและเพิ่มความสลับซับซ้อนอย่างมาก

ปัญหาผู้อพยพ จากปัญหาระหว่างประเทศสู่ปัญหาระดับภูมิภาค

ปัญหาผู้อพยพนับเป็นประเด็นสำคัญของการย้ายถิ่น ผู้อพยพมาจากการเคลื่อนย้ายถิ่นพำนักจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง และการเดินทางออกไปต่างประเทศเพราะสาเหตุจาก สงคราม ความรุนแรง การประทัดประหาร การละเมิดสิทธิมนุษยชน ด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา และความคิดเห็นทางการเมือง กลายเป็นผู้ลี้ภัย (Refugee) (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, 2564) การย้ายถิ่นที่นับเป็นปัญหาผู้อพยพภายหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทั่วโลก การอพยพย้ายถิ่นของชาวจีนไปสู่ ไต้หวันใน ค.ศ. 1949 นับเป็นตัวอย่างสำคัญของความเปลี่ยนแปลงของประเทศในเอเชีย ตะวันออก การอพยพย้ายถิ่นของชาวเวียดนามที่กระจ่ายไปทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายหลังการจัดตั้งเวียดนามเหนือใน ค.ศ. 1954 และการยึดเวียดนามใต้ของเวียดนามเหนือ ใน ค.ศ. 1975 และนำมาสู่การรวมประเทศใน ค.ศ. 1976 นับเป็นตัวอย่างสำคัญของความ เปลี่ยนแปลงของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การได้รับเอกราชของอาณานิคมอังกฤษใน เอเชียใต้และแยกเป็นอินเดียและปากีสถานใน ค.ศ. 1947 นับเป็นตัวอย่างสำคัญของความ เปลี่ยนแปลงของประเทศในเอเชียใต้ การอพยพชาวยิวจากทั่วโลกและจัดตั้งประเทศอิสราเอล ในปาเลสไตน์ใน ค.ศ 1948 นับเป็นตัวอย่างสำคัญของความเปลี่ยนแปลงของประเทศใน

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้หรือตะวันออกกลาง เป็นที่น่าสังเกตว่า ([de Haas, Czaika, Flahaux, Mahendra, Natter, Vezzoli, Villares-Varela](#), 2019) นับตั้งแต่ภัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานมีความเปลี่ยนแปลง ระดับการอพยพไม่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่คงความสัมพันธ์อย่างมั่นคงขณะที่ส่วนใหญ่ยกระดับรูปแบบการอพยพที่มีการกำหนดทิศทาง

สาเหตุสำคัญของการอพยพระหว่างประเทศมาจากความขัดแย้งและปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมนำไปสู่การอพยพที่เป็นปัญหาช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่วนหนึ่งต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ความขัดแย้งทางการเมืองจากการปกครองทิเบตของจีนนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950 ก่อให้เกิดปัญหาผู้อพยพชาวทิเบตจำนวนมากไปอินเดีย ความขัดแย้งทางการเมืองในเอเชียใต้ ปากีสถานนับเป็นตัวอย่างสำคัญ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือตะวันออกกลาง อัฟกานิสถาน อิรัก ซีเรีย นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ แอฟริกา โซมาเลีย ซูดาน เจริเทรีย ไนจีเรีย นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ ก่อให้เกิดปัญหาผู้อพยพส่วนใหญ่ในปัจจุบันเดินทางไปยุโรป ทำให้อิตาลี สเปน กรีซ เป็นประเทศกลุ่มแรกที่มีการเดินทางของผู้อพยพ ความขัดแย้งทางการเมืองในยูเครน ก่อให้เกิดปัญหาผู้อพยพที่ส่วนใหญ่เดินทางไปยุโรป ความขัดแย้งในเม็กซิโก ที่มีปัญหาเศรษฐกิจ ยาเสพติด การขาดแคลนที่ดิน ทำให้แตกต่างจากสหรัฐอเมริกา และประเทศลาตินอเมริกาอื่น ก่อให้เกิดปัญหาผู้อพยพจำนวนมากไปสหรัฐอเมริกา ความขัดแย้งทางการเมืองในเวเนซุเอลาก่อให้เกิดปัญหาผู้อพยพไปโคลอมเบีย

ความขัดแย้งทางการเมืองในซีเรียนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญจากความขัดแย้งทางการเมืองร่วมสมัยที่เป็นสงครามกลางเมืองระหว่างรัฐบาลอัลละซัส ประธานาธิบดีของซีเรีย มีอิหร่านและรัสเซียสนับสนุน กับฝ่ายต่อต้านรัฐบาลอัลละซัส ประธานาธิบดีของซีเรีย ที่ส่วนใหญ่เป็นสหพันธรัฐประชาธิปไตยซีเรียเหนือ และสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตรสนับสนุน ภายหลังจากการลุกฮือของประชาชนที่ต่อเนื่องจากเหตุการณ์อาหรับสปริง (Arab Spring) ใน ค.ศ. 2011 ก่อให้เกิดการอพยพของประชาชนไปยุโรปจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศจากการรับหรือปฏิเสธผู้อพยพของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป และปัญหาทางการเมืองภายในจากกลุ่มการเมืองและพรรคการเมืองที่สนับสนุน

หรือปฏิเสธการรับผู้อพยพ นับเป็นปัญหาที่สันคลอนรัฐบาล เยอรมนี นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ ทำให้ทางแองเกลลา แมร์เคิล นายกรัฐมนตรีเยอรมนี หัวหน้าพรรคคริสเตียนเดโมแครต ที่ชนะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกือบจัดตั้งรัฐบาลไม่ได้ใน ค.ศ. 2017 จนถึงการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล สวีเดนนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ จากการลาออกของนายสตีเฟน ลอฟเวน นายกรัฐมนตรีใน ค.ศ. 2021 ส่วนหนึ่งจากปัญหาผู้อพยพ ทำให้ต้องจัดตั้งรัฐบาลใหม่

ปัญหาผู้อพยพนับเป็นปัญหาสำคัญที่แสดงถึงกระแสการตีกลับหรือย้อนกลับของ โลกาภิวัตน์หรือการลดความเป็นโลกาภิวัตน์ จากการแพร่กระจายของผู้อพยพจากตะวันออกกลาง ที่สำคัญ จากซีเรีย ยุโรป ก่อให้เกิดกระแสต่อต้านผู้อพยพจากตะวันออกกลางที่เป็นภาระรัฐบาลด้านเศรษฐกิจจากการจัดสรรงบประมาณ การนำภาษีเพื่อรับรองและรับผิดชอบผู้อพยพ การว่างงาน การหางาน และด้านสังคมจากการใช้บริการด้านการแพทย์ และการสาธารณสุข การศึกษา ที่อยู่อาศัย และสวัสดิการสังคมที่หลากหลาย นำมาสู่กระแสการตีกลับของประเทศในยุโรปที่พรรคการเมืองฝ่ายขวา อนุรักษ์นิยม อำนาจนิยม และต่อต้านผู้อพยพ ชนะการเลือกตั้งจำนวนมากนับตั้งแต่ครั้งหลังของทศวรรษที่ 2010 เยอรมนี สวีเดน ออสเตรีย นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นวงกว้าง ที่สำคัญ คือ การจัดตั้งรัฐบาลที่เผชิญปัญหานานานับการ

วิกฤตการณ์ปัญหาผู้อพยพนับเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจากปัญหาความขัดแย้งและการถูกกดขี่ในปัจจุบัน และความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่เพิ่มเติมมานับเป็นส่วนหนึ่งที่น่าไปสู่การทวีความรุนแรงของปัญหาเพิ่มมากขึ้น จากการประเมินของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (The United Nations High Commissioner for Refugees : UNHCR) มีจำนวนผู้อพยพจำนวนกว่า 70 ล้านคนใน ค.ศ. 2019 และเป็นผู้ลี้ภัยจำนวนกว่า 25 ล้านคนใน ค.ศ. 2019 และสหประชาชาติพบว่าผู้ลี้ภัยเดินทางกลับประเทศถิ่นกำเนิดลดลงเพราะสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและเป็นปีที่ 2 ของซีเรีย อัฟกานิสถาน ซูดานใต้ โซมาเลีย และชาวโรฮิงญาที่นับเป็นผู้ลี้ภัยกลุ่มใหญ่มากที่สุด และซีเรียและเวเนซุเอลานับเป็นประเทศที่เป็นตัวอย่างสำคัญของการเพิ่มจำนวนของผู้อพยพ (VOA Thai, 2020) จากข้อมูลของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่ง

สหประชาชาติระบุว่าผู้ลี้ภัยทั่วโลกมีจำนวน 82.4 ล้านคนภายในสิ้นปี ค.ศ. 2020 เป็นผลมาจากการกดขี่ ความขัดแย้ง ความรุนแรง การละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเหตุการณ์ที่รบกวนความสงบสุขของสาธารณชนอย่างรุนแรง จากจำนวนผู้ลี้ภัยทั้งหมด กว่าร้อยละ 68 ของผู้ลี้ภัยมาจากซีเรีย เวเนซุเอลา อัฟกานิสถาน ซูดานใต้ และพม่า และผู้ลี้ภัยกว่าร้อยละ 39 พำนักในประเทศที่รับผู้ลี้ภัยมากที่สุดจำนวน 5 ประเทศลำดับแรก ประกอบด้วย ตุรกี โคลอมเบีย ปากีสถาน ยูกันดา และเยอรมนี (UNHCR, 2020)

ความเปลี่ยนแปลงของการอพยพและผู้อพยพภายหลังความเปลี่ยนแปลงจากการแพร่ขยายของไวรัสโคโรนาทั่วโลก ประกอบด้วย (Immigration and emigration statistic, 2021) ประการแรก การแพร่ระบาดครั้งใหญ่แสดงถึงความสำคัญของผู้อพยพที่เป็นผู้ใช้แรงงาน อิตาลีนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญเพราะอิตาลีเหมือนประเทศในยุโรปจำนวนมากที่พึ่งพาแรงงานที่เป็นผู้อพยพจากต่างประเทศในภาคการเกษตรกรรม แต่กลับเอาเปรียบและลดคุณค่าของผู้อพยพที่เป็นผู้ใช้แรงงานอย่างต่อเนื่อง การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจากการยอมรับคุณค่าของแรงงานของประเทศที่รับผู้อพยพที่เป็นผู้ใช้แรงงานทั้งหลาย ประการที่สอง การหยุดชะงักของโลก (Global disruption) ผู้อพยพจากประเทศทั้งหลายลดลง ทำให้การอพยพระดับโลกมีระดับต่ำ ภายหลังจากปิดพรมแดนระหว่างประเทศ สหภาพยุโรปและประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก (ECOWAS) นับเป็นตัวอย่างของกลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศที่เคยมีผู้อพยพเคลื่อนไหวอย่างเสรีมากที่สุด ถูกจำกัดการเดินทางและการท่องเที่ยว ประการที่สาม เส้นทางของความยากลำบากสู่การกลับบ้าน (The hard road home) ไม่เพียงแต่การอพยพระหว่างประเทศหยุดชะงัก ภายหลังจากยุติการเคลื่อนย้ายที่เริ่มต้นขึ้นเท่านั้น แต่เป็นการรับรู้โดยทั่วไปว่าอินเดียเป็นประเทศที่มีการอพยพเคลื่อนย้ายผู้คนมากเป็นอันดับที่ 2 ของโลก นับตั้งแต่ได้รับเอกราชใน ค.ศ. 1947 กลับเผชิญปัญหาภายในประเทศเพราะมีการอพยพเคลื่อนย้ายออกจากเมืองสู่ชนบทหรือพื้นที่ที่ปลอดภัยจำนวน 7.5 ล้านคนใน ค.ศ. 2021 ประการที่สี่ การเงินที่เหือดแห้ง (the money dries up) ไม่เพียงแต่การไหลเข้าออกของประชากรเท่านั้น แต่การไหลเข้าออกของการเงินระหว่างประเทศหยุดชะงักเช่นกัน การส่งเงินไปกลับระหว่างประเทศที่มี

รายได้สูงกับประเทศที่มีรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำจากการคาดการณ์ลดลงร้อยละ 7.2 ใน ค.ศ. 2021 และประการที่ห้า อคติจากโรคระบาด ผู้อพยพต้องเผชิญกับการเพิ่มขึ้นอย่างแหลมคมของการเหยียดเชื้อชาติและอคติจากความหวาดกลัวชาวต่างประเทศ นับเป็นเป้าหมายของความหวาดกลัวและความกังวลโดยง่ายจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา

ไทยนับเป็นประเทศที่มีประสบการณ์การรับผู้อพยพและผู้ลี้ภัยนับตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จากช่วงอาณานิคม และมีความเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงสงครามเย็นนับตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1940 จากการเรียกร้องเอกราชของพม่าและกลุ่มประเทศอินโดจีน ที่สำคัญ ภายหลังการสถาปนาระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในกัมพูชา เวียดนามใต้ และลาว ใน ค.ศ. 1975 ก่อให้เกิดค่ายผู้อพยพตามชายแดนเป็นจำนวนมาก และต่อเนื่องถึงการที่เวียดนามรุกรานกัมพูชาช่วงปลายทศวรรษที่ 1970 ถึงทศวรรษที่ 1980 จากความร่วมมือและความช่วยเหลือของสำนักงานใหญ่ข้าหลวงผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ส่วนใหญ่ส่งผู้อพยพและผู้ลี้ภัยจำนวนมากไปที่ประเทศที่สาม ที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และประเทศในยุโรปตะวันตก (Thainew_admin, 2564) ความเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อม บริบท และปัจจัยระหว่างประเทศภายหลังสงครามเย็นนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 ทำให้ประเทศไทยเผชิญปัญหาผู้อพยพและผู้ลี้ภัยที่เพิ่มความสลับซับซ้อนเป็นทวีคูณ ก่อให้เกิดผลกระทบ ที่สำคัญ ด้านการเมืองการปกครองและการต่างประเทศ จากการสวมสิทธิ์เป็นคนไทยผ่านการทำบัตรประชาชน และการพำนักในประเทศไทยเป็นเวลาอันยาวนาน อาจมีการเรียกร้องสิทธิความเป็นพลเมืองไทยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต การจัดสรรงบประมาณเพื่อดูแลรับผิตชอบที่ค่ายอพยพ การเป็นประเทศหน้าด่านที่รับผิตชอบผู้อพยพและผู้ลี้ภัย ความขัดแย้งและการกระทบกระทั่งระหว่างประเทศจากปัญหาผู้อพยพและผู้ลี้ภัย ด้านเศรษฐกิจ จากการประกอบอาชีพ การสะสมทุน ส่วนหนึ่งเท่ากับแรงงานคนไทย ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานของคนไทย การส่งเงินกลับประเทศของผู้อพยพ ด้านสังคม การเข้ารับบริการด้านการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการสังคม และการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่สำคัญ การนำโรคภัยไข้เจ็บมาสู่

คนไทย การเกิดปัญหาทางสังคม อาชญากรรม ยาเสพติด การประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย การค้าประเวณี การค้ามนุษย์ นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ

ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สำคัญที่นำไปสู่ผู้อพยพ ส่วนหนึ่งต่อเนื่องมาจากอดีต จากความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง ว่า ไทใหญ่ มอญ ฉิ่น คะฉิ่น นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ และปัญหาผู้อพยพมาจากความขัดแย้งที่เป็นความรุนแรงทางการเมืองในพม่าร่วมสมัยนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 คือความขัดแย้งระหว่างพม่ากับชาวโรฮิงญา ชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมด้านตะวันตกเฉียงเหนือของพม่า ที่เป็นมรดกตกทอดจากอังกฤษสมัยอาณานิคม ที่นำมาสู่การปราบปรามอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดผู้อพยพจำนวนมากไปประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย และส่วนหนึ่งเดินทางไปเอเชียใต้ ที่สำคัญ คือ บังกลาเทศ ก่อให้เกิดปัญหาอย่างกว้างขวาง ที่สำคัญ คือ การขาดปัจจัยสี่หรือปัจจัยขั้นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต เรือมนุษย์ (boat people) การละเมิดสิทธิมนุษยชน การค้ามนุษย์ และปัญหาอื่นภายหลัง ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากรัฐประหารในพม่าเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2021 ก่อให้เกิดการต่อต้านจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ทำให้ทหารปราบปรามประชาชนอย่างรุนแรง นำไปสู่การฉีกกำลังของนิสิตนักศึกษาประชาชนกับชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านการปกครองของรัฐบาลที่กองทัพพม่าสนับสนุน นับเป็นเงื่อนไขและตัวแปรสำคัญของการต่างประเทศไทยในทศวรรษที่ 2020

บทสรุป ปัจจัยระหว่างประเทศด้านสังคมจากมิติต้านความมั่นคงและปัญหาผู้อพยพ

ความเปลี่ยนแปลงจากมิติต้านความมั่นคงจากการเน้นความมั่นคงแบบดั้งเดิมช่วงสงครามเย็นสู่การเน้นความมั่นคงแบบครอบคลุมช่วงหลังสงครามเย็นช่วงแรก แต่ความเปลี่ยนแปลงนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 ก่อให้เกิดความสำคัญของความมั่นคงคู่ขนานกันระหว่างความมั่นคงแบบดั้งเดิมกับความมั่นคงแบบครอบคลุม ทำให้การต่างประเทศไทยเน้นความสำคัญที่ควบคู่กันระหว่างความมั่นคงแบบดั้งเดิมที่เน้นความเข้มแข็งของรัฐ จากการที่รัฐเป็นตัวแสดงที่สำคัญ เป็นเงื่อนไขที่สำคัญ นำไปสู่การเน้นกำลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์ ยุทธปัจจัย การสะสมอาวุธ การแข่งขันอาวุธ และการแสวงหาพันธมิตรทางการทหาร ทำให้

กระทรวงการต่างประเทศมีบทบาทนำควบคู่กับหน่วยงานด้านความมั่นคง กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ จากการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน และความมั่นคงที่ครอบคลุมที่มีหลากหลายมิติ นำไปสู่การเพิ่มบทบาทของกลุ่ม องค์กร หน่วยงาน สถาบัน ที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้อง การแพร่ขยายของไวรัสโคโรนาที่เป็นความมั่นคงด้านสุขภาพทำให้กระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งวัด กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ นับเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญต่อเนื่อง

ปัญหาผู้อพยพนับเป็นปัญหาสำคัญของทั่วโลกนับตั้งแต่อดีตและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากความขัดแย้งทางการเมืองที่เป็นการเผชิญหน้าและสงครามที่ส่วนใหญ่ถือกำเนิดภายในรัฐ เช่นเดียวกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผู้อพยพจำนวนมากต่อเนื่องจากอดีต จุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหาผู้อพยพที่กลายเป็นผู้ลี้ภัยมาจากการยุติการเผชิญหน้า ความขัดแย้ง ความรุนแรง และสงคราม เพราะสัมพันธ์กับการเดินทางที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและการแสวงหาผลประโยชน์ที่หลากหลาย นับเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยที่มีจำนวนผู้ลี้ภัยเป็นจำนวนเกือบหนึ่งแสนคนที่ทำนักรักที่ค่ายผู้อพยพที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี และราชบุรี ใน ค.ศ. 2018 (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, 2564) และมีผู้อพยพเป็นจำนวนมากเพื่อเป็นกรรมกร รับจ้าง หรืออื่นใดในประเทศไทย ที่มีจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลและกระทรวงการต่างประเทศมีบทบาทสำคัญสำหรับการกำหนดนโยบายสาธารณะและการต่างประเทศของไทยเพื่อแก้ปัญหาผู้อพยพและผู้ลี้ภัย ที่จุดเริ่มต้นซึ่งเป็นสาเหตุหรือต้นเหตุของปัญหาที่ไม่เป็นการแทรกแซง (non-intervention) ประเทศเพื่อนบ้าน แต่เป็นการให้ความคิดเห็น คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ จากความสัมพันธ์อันดี จากกลไกและเครื่องมือระดับทวิภาคี จากการเจรจาทางการทูต และพหุภาคี จากเวทีการประชุมของอาเซียน นับเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่การคลี่คลายปัญหา การแก้ปัญหา และการยุติปัญหา ทั้งปัจจุบันและอนาคต

รายการอ้างอิง

- กานต์ธีรา ภูริวิกรัย. (2020). *โลก 12 แบบหลังไวรัสโควิด-19 : คำทำนายจากนักคิดชั้นนำระดับโลก The 101.World 27 March*. สืบค้นจาก <https://www.the101.world/the-world-after-corona-virus/> วันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2564
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2564). *การแข่งขันการเป็นบลู-วอเตอร์เนวิที่แท้จริง ระหว่างจีนกับอินเดีย*. หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันพุธที่ 14 กรกฎาคม หน้า 9.
- ปริทรรศน์โลก. (2563). *ทีโดรส อัดฮานอม กิริเบเยซุส ผอ.องค์การอนามัยโลก กับความใกล้ชิดจีน*. หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 19 เมษายน สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/foreign/indepth/news_2147583 วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2563
- ลงทุนแมน. (2021). *สรุปอุตสาหกรรมอาวุธสงคราม บนโลกใบนี้ ลงทุนแมน*. วันที่ 12 กรกฎาคม สืบค้นจาก <https://www.longtunman.com/30831> วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2564
- ศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง, กอง ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2557). *แนวโน้มการแข่งขันสะสมอาวุธในเอเชียอาคเนย์. บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศรายสัปดาห์ SSC Weekly Focus, ฉบับที่ 17/57 20-26 มกราคม 57* หน้า 2 สืบค้นจาก https://www.sscthailand.org/uploads_ssc/017-SWF%20P017%20%2020%20-%2026%20Jan%202014.pdf วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2564
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2563). *บทนำ วิฤตในระบอบประชาธิปไตย : รัฐในสถานการณ์ฉุกเฉิน” โลกหลังโควิด (The Post-Covid World), จุลสารความมั่นคงศึกษา, ฉบับที่ 209* กรกฎาคม-กันยายน. กรุงเทพฯ : บริษัท สแควร์ ปริ้นซ์ 93 จำกัด.

รายการอ้างอิง

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2564). *ผู้ลี้ภัย” Amnesty International Thailand*. สืบค้นจาก <https://www.amnesty.or.th/our-work/refugees/> วันที่ 24 กรกฎาคม.

Article. (2015). *What is Economic Security?*. International Committee of the Red Cross. (ICRC) 18 June Retrieved from <https://www.icrc.org/en/document/introduction-economic-security>. 21 July 2021.

Attina, Fulvio. (2021). *Chapter Nine Traditional Security Issues*. China, the European Union, and the International Politics of Global Governance pp. 175-193 SpringerLink Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1057/9781137514004_10 16 July, 2021.

Cambridge Dictionary. (2021) . *Security*. Cambridge Dictionary Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/security> 18 July.

de Haas, Hein, Czaika, Mathias , Flahaux, Marie-Laurence , Mahendra, Edo, Natter, Katharina, Vezzoli, Simona, Villares-Varela, Maria. (2019). *International Migration: Trends, Determinants, and Policy Effects*. Population and Development Review Retrieved from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/padr.12291> 23 July 2021

Global Health. (2021). *The Global Health Security Agenda*. Centers for Disease Control and Prevention Retrieved from <https://www.cdc.gov/globalhealth/security/ghsagenda.htm> 21 July.

รายการอ้างอิง

- ILO Socio-economic Security Program “Definition : What we means When we say “Economic Security”” ILO Socio-economic Security Program Retrieved from <https://www.ilo.org/public/english/protection/ses/download/docs/definition.pdf> 16 July 2021.
- Immigration and emigration statistic. (2021). *5 Key Global Trends on COVID-19 and Migration* : The Bigger Picture 1 April Retrieved from <https://migrationdataportal.org/blog/5-key-global-trends-covid-19-and-migration> 23 July.
- Szmigiera, M. (2021). *The biggest armies in the world ranked by active military personnel 2021*. Statista June, 11 Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/264443/the-worlds-largest-armies-based-on-active-force-level/> 16 July, 2021.
- Thainew_admin . (2564). ปัญหาผู้อพยพลี้ภัยในประเทศไทย. The Thai News สืบค้นจาก <https://www.the-thainews.com/ปัญหาการอพยพลี้ภัยในปร/> วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2564
- UNHCR. (2020). “*Refugee Data Finder*” UNHCR The UN Refugee Agency Retrieved from <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> 22 July 2020.
- VOA. (2020). นักวิเคราะห์เตือน ประเทศพัฒนาแล้วอาจไม่สามารถรับผู้ลี้ภัยที่เพิ่มขึ้นได้ในอนาคต. Voice of America วันที่ 2 มกราคม สืบค้นจาก <https://www.voathai.com/a/world-refugee-ro/5228979.html> วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2564

รายการอ้างอิง

World Health Organization (WHO). (2021). *Health Security*. World Health Organization (WHO) Retrieved from https://www.who.int/health-topics/health-security#tab=tab_1 21 July.